

ปัญหาคือแม่บ้าน

เป็นธรรมชาติ

www.dhamma4u.com

ธรรมะ=ใจกลั่นใส

ธรรมะเล่มน้อย

เป็นหนังสือธรรมะขนาดพกพา รายเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้นสำหรับผู้ไม่มีเวลาศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด

สามารถมีส่วนร่วมได้โดย

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดังท่านให้ทาน

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย เพื่อเผยแผ่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานวันเกิด งานสมรส งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะส่วนที่เป็นธรรมบรรยายและพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้

ธรรมะดี ๆ มีติดตัวไว้ เพื่อเจริญสติและปัญญา

ร่วมเป็นเจ้าของภาพ
พิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

BUDDHADĀSA INDAPASSO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

ความถูกต้อง ของการศึกษา

โดย
พุทธทาสภิกขุ

ลำดับที่ ๔ ปี ๒๕๕๕

www.dhamma4u.com

บรรยายแก่นักศึกษา
จากมหาวิทยาลัยบูรพา
บริเวณหน้ากุฏิ สวนโมกขพลาราม
วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๖
ผู้ถอดคำบรรยาย
คุณจุฑามาศ ไกรวิชิตติ

ความถูกต้อง ของการศึกษา

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้ง
หลาย โดยเฉพาะนักศึกษาที่มาประชุมกัน
อยู่ ณ ที่นี้

อาตมาภาพขอแสดงความยินดีในการ
ที่ท่านหลายท่านในลักษณะอย่างนี้ คือ
เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา อันจะนำไป
เพื่อใช้ในการประกอบกิจการดำเนินชีวิตให้ถูก
ต้อง จึงขอโอกาสพูดถึง “การศึกษา” บ้าง
เพราะว่าการศึกษานั้น เป็นสิ่งที่จะทำให้
ชีวิตมีความถูกต้อง ขอแสดงความยินดีใน

การมาในที่นี่ และขอต้อนรับด้วย “ธรรม- ปฏิบัติสนธการ”

ปฏิบัติสนธการก็แปลว่าการต้อนรับ
ต้อนรับด้วยธรรมะ ไม่ได้ต้อนรับด้วยข้าว
ปลาอาหาร แม้แต่หมากพลูบุหรืซึ่งไม่มี
ถึงมีก็ไม่ต้อนรับ ขอต้อนรับด้วยธรรม-
ปฏิบัติสนธการคือสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมะ” คือ
สิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุด และเป็นความถูก
ต้อง ข้อนี้น้ำมันก็สำเร็จอยู่ได้เพราะการศึกษา
นั่นเอง แต่การศึกษาก็ยังมีปัญหาอยู่มาก
เพราะยังไม่ถึงขนาดก็มี ยังบกพร่องอยู่ก็มี
ยังผิดพลาดอยู่ก็มี มันเป็นไปได้ถึงอย่างนี้ ไม่
ถึงขนาด จนถึงผิดพลาด จนถึงบกพร่อง ก็
เรียกว่า “ไม่มีความถูกต้อง”

เมื่อไม่มีความถูกต้อง มันก็ไม่สำเร็จ
ประโยชน์อะไรในการที่จะขจัดปัญหาเหล่านี้
นั่น ดังนั้น “สิ่งสูงสุดจึงอยู่ที่ความถูกต้อง”
และก็เป็นความถูกต้องของการศึกษา ขอ
จำกัดลงเสียไปว่า ถ้ามีการศึกษาถูกต้อง
มันก็ไม่มีความขัดข้องอะไร และถ้ามัน
เป็นการศึกษาที่ไม่มีความถูกต้อง ไม่ถูกฝา
ถูกตัวหรือไม่ถูกกาลเทศะ ไม่ถูกแก่เหตุผล
อะไรก็ตามเถิด มันก็ไม่มีความถูกต้องและ
มันก็ไม่ได้สำเร็จประโยชน์อะไร แล้วมันมี
แต่ปัญหา ปัญหานั้นคือสิ่งที่รบกวน สิ่งที่
ทำความยุ่งยากลำบาก สิ่งที่ทำให้ความทุกข์
ถ้าไม่มีปัญหา มันก็ไม่มีอุปสรรคเหล่านี้
มันก็มีแต่ความสุขสะดวกสบาย นั่นนะจึงมี
ความจำเป็นสำหรับที่จะต้องมีความถูกต้อง

ของการศึกษา

การศึกษาถ้าพูดกันตรงๆ พูดอย่างไม่ต้องเกรงใจอะไรกันนัก และก็พูดกันอย่างตรงๆ ก็ต้องเรียกว่า การศึกษาในปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็น “การคบเด็กสร้างบ้าน” หรือเป็นการศึกษา “หมาหางด้วน” อยู่มาก การศึกษาที่เป็นการคบเด็กสร้างบ้านกับการศึกษาหมาหางด้วนนี้ ก็พอจะมองเห็นได้ว่ามันแตกต่างกันอย่างไร

“คบเด็กสร้างบ้าน” ก็คือ “ประโยชน์มันน้อย ประโยชน์มันน้อย” มันเหลวแหลกหรือเหลวไหล ทำเล่นกันเสียมากกว่า เป็นเรื่องคบเด็กสร้างบ้าน ประโยชน์ที่ได้มันจึงน้อย อีกทางหนึ่ง มันยังเป็น “การศึกษา

ที่ไม่สมบูรณ์” ก็เรียกว่าเป็น “การศึกษา
หมาหางด้วน” นี้เรียกว่ามันไม่มีความถูก
ต้อง ไม่มีความถูกต้อง

เท่ากับว่าเมื่อมีความถูกต้องมันจึงจะ
สำเร็จประโยชน์ มันสำเร็จประโยชน์อยู่
ที่ความถูกต้อง เราจึงอาศัยคำว่า “ความ
ถูกต้อง” เป็นหลักสูงสุด เพราะว่าถ้าเอา
กันแต่อารมณ์ มันก็เป็นอารมณ์กามารมณ์
กันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเด็กผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะหญิงหรือ
ชาย เพราะความรู้สึกเป็นประจำตาม
ธรรมชาติ สัญชาตญาณ มีแต่ความรู้สึกทาง
กามารมณ์ พุดให้สรุปสั้นที่สุด สั้นที่สุดก็คือ
มันต้องการ รู้จักหรือต้องการโดยอัตโนมัติ
แต่ความรู้สึกที่ “อระอวย” แก่ระบบประสาท

คำพูดมันออกจะหยาบคายหรือโสกโดก แต่มันก็เป็นความจริงอย่างนั้น มันต้องการ แต่ความรู้สึกที่อรร้อยแก่ระบบประสาท ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ คราวนี้มันมีระบบ ประสาท มันต้องการกันแต่ส่วนที่อรร้อยแก่ ระบบประสาท มันจึงเป็นเรื่องอุปสรรคให้ ไม่มีความถูกต้อง อะไรๆ ก็จะทำแต่ให้เกิด ความอรร้อยทางระบบประสาท แม้แต่จะ ดื่มน้ำ ดื่มน้ำแท้ๆ ดื่มน้ำใส นี่มันก็ต้องการ อรร้อยให้แก่ระบบประสาท มันจึงดื่มอย่างที่ อรร้อยแก่ระบบประสาท นั่นมันจึงเป็นเรื่อง ทางกามารมณ์ไปโดยไม่รู้สึกรู้ตัว อะไรๆ ที่ จะ ต้องการให้อรร้อยแก่ระบบประสาท จะเล่น จะหัว รวมที่สุดแต่ว่า จะทำอะไรให้มันสนุก นี่มันก็ยังเป็นเรื่องอรร้อยแก่ระบบประสาท

มันยังไม่ใช่ความถูกต้อง

เมื่อบูชากันแต่ความเอร็ดอร่อยทางระบบประสาทแล้ว มันก็เกิดความไม่สมบูรณ์ คือมันยังเว้า ยังแหง่ง ยังขาดอยู่ในส่วนที่เป็นความถูกต้อง มันก็มีความผิดพลาดเกิดขึ้น

ความถูกต้องนี้ขอให้ระลึกนึกถึงคำพูดสัก ๒ คำว่า มันไม่มีทั้ง *question* มันไม่มีทั้ง *problem* ถ้ามันมี *question* มันยังมีปัญหาที่มีความโง่ มีความสงสัย ยังมีปัญหามี *question* ที่จะต้องถามว่า “อะไร” อีกทางหนึ่งมันก็มี *problem* *problem* สิ่งที่เป็นปัญหายุ่งยากลำบากแก่การสะสางแก่การสะสาง มันต้องไม่มีปัญหาทั้งชนิดที่เป็น *question* หรือเป็น *problem* มันถึง

จะเรียกว่ามีความถูกต้องในการที่จะดำเนิน
ชีวิตให้สำเร็จประโยชน์

นี่เดี๋ยวนี้เรายังทำอะไรเฮฮาสารพาเฮโล
ไปตามความสนุกสนานเอร็ดอร่อย มันมี
ลักษณะเหมือนกับคบเด็กสร้างบ้าน ทำให้
เกิดความไม่สมบูรณ์ขึ้นมา มันก็มีลักษณะ
เหมือนกับหมาหางด้วน มันไม่รอบรู้ในสิ่ง
ที่ควรจะรู้ มันก็เลยไม่ได้รับประโยชน์ใน
ส่วนนี้

ฉะนั้นเราจึงต้องการหนึ่งส่วนที่เป็น
หัวใจของมันคือ สำเร็จประโยชน์โดยแท้จริง
และไม่ขาด ไม่ขาด เรียกว่าไม่ขาดไม่เกินดี
กว่า ก็จะเรียกว่าเป็น ความถูกต้อง

ขอให้ท่านทั้งหลายสนใจคำคำนี้ว่า
“ความถูกต้อง” มันเป็นคำภาษาไทย เป็น
คำภาษาไทย ภาษาไทยอย่างยิ่ง เข้าใจยาก
อย่างยิ่ง หากความรู้อะไรก็เข้าใจได้ยากอย่าง
ยิ่ง หากการปฏิบัติที่ถูกต้องได้ยากยิ่ง ฝรั่งเศส
มันแต่พูดกันว่า *all right, all right, all right* วันหนึ่งไม่รู้ก็ล้านๆ ครั้งเลย แต่มันก็
หาความถูกต้องไม่ได้ เพราะมันไม่มีความ
สำเร็จประโยชน์ในการที่จะให้เกิดความถูก
ต้อง มันยังเป็นการศึกษาของเด็กสร้างบ้าน
ยังเป็นการศึกษาหมาทางด่วนอยู่นั่นเอง

เพราะฉะนั้นขอให้สนใจในคำว่า
“ความถูกต้อง” คำว่า “ความถูกต้อง” นี้
ตามที่สังเกตที่เห็นหรือค้นคว้ามา แปลเป็น
ภาษาอะไรก็ยาก แปลเป็นภาษาฝรั่งก็ยังไม่

ได้ด้วย เอ้า, คุณไปหาคำว่าความถูกต้องใน
ภาษาอังกฤษ มันก็ได้แต่เถลเถลไปในแง่
หนึ่งแง่ใด มุมใดมุมหนึ่งนั่น ถ้าความถูกต้อง
มี มันไม่มีปัญหาใดๆ แล้ว ใครบ้างที่ไม่มี
ปัญหาอยู่ในเวลานี้ มีปัญหาทั้ง *question*
ทั้ง *problem* อยู่ตลอดทั่วไป มันก็ยังมี
ปัญหา มันก็มีใช่ “ความถูกต้อง”

เพราะฉะนั้นขอให้ จะเรียกว่าเชื่อ
ก็ได้ แต่ไม่ใช่บังคับให้เชื่อ แต่ว่าสิ่งที่ไม่
มี ปัญหา สิ่งที่ไม่เกิดปัญหานั้นแหละคือ
“ความถูกต้อง” ต้องขอใช้คำภาษาไทย
ล้วนๆ ว่า “ความถูกต้อง” แต่ถ้าใช้คำของ
พระพุทธเจ้าเอง ท่านตรัสไว้ในภาษาบาลี
เรียกว่า *สัมมัตตะ สมมตฺต สัมมัตตะ* ฟังให้
ดีๆ ท่านทั้งหลายยังไม่เคยได้ยินใช่ไหม

เชื่อว่าบางคนยังไม่เคยได้ยินคำนี้
สัมมัตตะ ทั้งที่เป็นคำที่พระพุทธเจ้าท่าน
ตรัสไว้ๆ ตรัสแล้วตรัสอีกๆ ตรัสแล้วตรัสอีก
สัมมัตตะ แปลว่า ความถูกต้อง ตรงกันข้าม
กับคำว่า มิฉฉัตตะ แปลว่า ความผิดพลาด

ถ้าสัมมัตตะมันก็รอดตัว สัมมัตตะ
-มันก็รอดตัว เพราะมันมีความถูกต้อง มัน
สำเร็จประโยชน์ในการที่จะขจัดปัญหาทั้ง
ปวงออกไป แต่ว่าท่านทั้งหลายคงจะได้เคย
ได้ยินคำว่า สัมมา สัมมา สัมมา เพราะมัน
ค่อนข้างจะดีนอยู่ แต่ภาษาแท้ๆ ภาษาเก่า
แก่โบราณ โดยเฉพาะภาษาอินเดีย คำว่า
สัมมา สัมมา สัมมา แปลกันว่า โดยชอบ
หรือโดยถูกต้องนี้ คนแก่ๆ เก่าๆ เก่าๆ โง่
เง่าเงอะงะก็ยังคงเคยได้ยินคำว่า สัมมา สัมมา

สัมมา ชอบคำว่า สัมมา บุชาคำว่า สัมมา
สัมมา สัมมา นั่นแหละเป็นที่มาของคำว่า
“สัมมัตตะ”

สัมมัต สัมมา แปลว่า ถูกต้อง, ตะ
หรือ ตะตา หรือ ตัดตะตา แปลว่า ความ
สัมมัตตะ ก็แปลว่า ความถูกต้อง จะให้
ขยายความถูกต้องออกไปตามที่ท่านมีใช้
อยู่จริง มันเกิดเป็น สัมมา สัมมา สัมมา
ขึ้นมา โดยสมบูรณ์แล้ว ๑๐ สัมมา สัมมา-
ทิฎฐิ - ความคิดเห็นถูกต้อง สัมมาสังกัป-
โป - ความปรารถนาถูกต้อง สัมมาวาจา -
การพูดจาถูกต้อง สัมมากัมมันโต - การทำ
การงานถูกต้อง สัมมาอาชีโว - เลี้ยงชีวิต
ถูกต้อง สัมมาวายาโม - พากเพียรพยายาม
ถูกต้อง สัมมาสติ - มีสติสัมปชัญญะถูก

ต้อง *สัมมาสมาธิ* – มีสมาธิอย่างถูกต้อง
สัมมาญาณะ – มีความรู้ถูกต้อง *สัมมาวิมุตติ*
– วิมุตติ หลุดพ้นถูกต้อง

ซึ่งพวกฝรั่งเชิดชูกันนักกว่า *Liberation*
หรือ *Salvation* นี้คำนี้แปลกันว่า *สัมมา*
สัมมา เป็นความถูกต้อง แต่ขอให้เป็นการ
ถูกต้องที่สำเร็จประโยชน์คือไม่มีปัญหา
สัมมา สัมมา สัมมา สัมมา ๑๐ คำรวมกัน
เป็นคำว่า *สัมมัตตะ* เรียกเป็นบาลีหน่อย
ซึ่งคงจะเคยได้ยินกันไม่มากก็น้อยว่า *สัมมา-*
ทิฎฐิ สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมา-
กัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม
สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณะ
สัมมาวิมุตติ

คำแรกมันอยู่ที่คำว่า “สัมมา” สัมมา แปลว่า ถูกต้อง แล้วมันก็ถูกต้องของอะไร ก็ว่ากันไป อาตมาก็ว่าสั่งสอนตกเตือนว่า กล่าวคนทั่วไปว่าขอ ๓ สัมมา ๔ สัมมา เถอะว่า สัมมา ความถูกต้องทางกาย สัมมา ความถูกต้องทางจิตใจ สัมมา ความถูกต้องทางความมีตัวตนหรืออัตตา และก็สัมมา ที่เป็นความถูกต้องทางความว่าง หรือ “สุญญตา” เพราะถ้ามันว่าง แล้วมันสูงสุด ไม่มีอะไรผิดพลาด ถ้ามันว่างได้ คนที่ยัง ไม่มีสัมมา ยังว่างไม่ได้ ยังมีอารมณ์อย่าง นั้น อารมณ์อย่างนี้ อารมณ์อย่างนั้น ร้อยแปดพันอย่าง ไม่ว่างแล้วก็รบกวนทั้งนั้น แหละ ถ้าว่างไปมันก็ไม่รบกวน และก็สงบ สุขเยือกเย็น และเป็นประโยชน์อย่างสูงสุด

นี่ก็เรียกว่าจะต้องมีความถูกต้อง ความถูกต้องทางร่างกายก่อน คือการกระทำประพฤติทางกายมันถูกต้อง การกระทำทางจิตใจก็ถูกต้อง ทางความมีตัวตน มีตัวมีตน มีเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ อำนาจวาสนามันก็ถูกต้อง และถูกต้องสุดท้ายคือ “ความว่างจากตัวกู ว่างจากของกู” ซึ่งมันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหา

สัมมา – ความถูกต้อง สัมมา – ความถูกต้อง ถูกต้องแม้แต่ทางกายอย่างเดียว เป็นของทางต่ำกว่าที่สุดกว่าอะไรแล้ว ถูกต้องทางกาย ถ้ามีความถูกต้องทางกายแล้ว ขออภัยถ้าจะพูดคำหยาบคายโสกโศกก็ว่า แม้แต่ตมมันก็ไม่เหม็น ถ้ามันมีความถูกต้อง

ในทางร่างกาย แม้แต่ตมันก็ไม่เหม็น ถ้า
มันไม่มีความถูกต้องทางร่างกาย มันเหม็น
มันเป็นปัญหา มันเหม็น มันยุ่งยากไปหมด
เพราะมันไม่มีความถูกต้องแม้แต่ทางกาย

ที่นี้ทางจิตใจที่มีความถูกต้องเพราะ
ไม่มีความคิดนึกที่ผิดพลาด ไม่เกิดความเนา
ในทางจิตใจ ไม่เกิดความเหม็นในทางจิตใจ

และที่สัมมาอีกที่หนึ่งก็คือ มีความ
ถูกต้องในทางความมีตัวตน ตัวตนจะเป็น
อย่างไร ตัวตนมีฐานะอย่างไร ต้องการอะไร
อย่างไร ประกอบตน ดำรงตน มีชีวิตของตน
อย่างถูกต้องถูกต้องนี้

สิ่งสุดท้ายสูงสุด สูงสุดทางความว่าง
คือความรู้สึกไม่มีตัวตน ถูกต้องของความ
ไม่มีตัวตน มันก็ไม่มีปัญหาอะไร มันว่างไป

โดยไม่ต้องตาย มันว่างไป ว่างไปโดยไม่ต้อง
มีความตาย นี่เรียกว่ามันถูกต้องทางความ
ว่างแหละ จะควรปรารถนา หรือไม่ควร
ปรารถนาก็ไปดูเอาเอง ว่ามันสูง ต่ำก็มาก
น้อย นี่เราเรียกว่า “ความว่าง” *ถ้ามีความ
ว่างมันก็มีความไม่ตาย*

เช่นว่า ถ้ามันมีความถูกต้อง มันก็ไม่มี
ปัญหาอะไร มันไม่มีปัญหาอะไรมันก็ไม่เจ็บ
มันไม่ไข้ แล้วมันไม่เป็น มันไม่ตาย มันไม่
ตายนิรันดร ไม่ตายอย่างนิรันดรนั่นนะ คือ
ความว่างอันสูงสุด ความไม่ตายนิรันดร
เป็นความว่างไปจากตัวตน ว่างไปจากจิต
ของตน พุดหยาบคายก็ว่างจากตัวกู ว่าง
จากของกู เดี่ยวนี้มันไม่ความรู้สึกว่าตัวกู
หรือของกูเหลืออยู่เลย มันมีแต่คำว่า ความ

ถูกต้อง ความถูกต้อง

ก็ขออย่าไว้ ขอให้สนใจว่าถ้าถูกต้องมัน
ไม่มีปัญหา ถ้ามันมีปัญหามันก็ไม่ถูกต้อง
มันก็ไม่ถูกต้องถ้ามันยังมีปัญหา จะเป็น
ปัญหา *question* หรือปัญหา *problem*
อะไรก็ตาม ถ้ามันยังมีปัญหา มันก็ไม่มี
ความถูกต้อง ถ้ามีความถูกต้อง มันก็มีความ
เยือกเย็นและเป็นประโยชน์ มีความสงบสุข
เยือกเย็นและมีความเป็นประโยชน์ในตัว
ด้วย

มันซ้อนกันอยู่ ๒ อย่าง คือเป็นความ
เยือกเย็นและความเป็นประโยชน์ ขอให้
สนใจว่า ถ้ามันมีความถูกต้อง ความถูก
ต้องนี้เป็นสิ่งสูงสุดตามความมุ่งหมาย
ของพระพุทธเจ้า หรือตามความหมายที่

พระพุทธองค์ทรงให้ไว้ ท่านตรัสเรียกว่า
“สัมมัตตะ สัมมัตตะ” เป็นภาษาบาลี

ขอให้ช่วยจำไว้เถอะว่า แม้ไม่มีความ
รู้ในคำคำนี้ ยังไม่มีความรู้เลย ก็ขอให้ช่วย
จำไว้เถิด มันคุ้มค่า มันคุ้มค่า มันสูงสุด
สัมมัตตะ สัมมะ คือ สัมมา, ตะ คือ ความ,
สัมมัตตา สัมมัตตะตา หรือ สัมมัตตะ แปล
ว่า ความถูกต้อง ความถูกต้องนี้เป็นสิ่ง
สูงสุดกว่าสิ่งใดๆ คุณไปหาเอาเอง ไปคิดเอา
เอง ไปนึกเอาเองด้วยความคิดอย่างอิสระ
ที่สุดว่า อะไรนะที่มันจะสูงสุดไปกว่าความ
ถูกต้อง ไฉ้ความดี ความงาม ความสวยมัน
ยังผิดพลาดได้ ความดีที่เรียกว่าดีนี้ บ้าได้
เมาได้ หลงได้ บ้าดี เมาดี หลงดี ก็ได้ แล้ว
ความดีมันจะถูกต้องถึงที่สุดไปได้อย่างไร

แต่ถ้ามันถูกต้อง มันก็ไม่มีปัญหาอะไร มัน
อยู่เหนือความดีไปเสียอีก เหนืออำนาจ
วาสนา เหนือเกียรติยศ เหนือชื่อเสียง เหนือ
อะไรไปเสียอีก ถ้ามันเป็นความถูกต้อง

เดี๋ยวนี้เรายังมีแต่เรื่องที่ยังไม่ถูกต้อง
ถึงที่สุด มันจึงเป็น บ้าดี เมาดี หลงดี
ทางเศรษฐกิจมันก็ยังไม่ถูกต้อง ทางการ
เมืองมันก็ยังไม่ถูกต้อง ทางการสังคมหรือ
ทางการใช้จ่ายอะไรมันก็ยังไม่ถูกต้อง เรียก
ว่ามันยังไม่ถูกต้อง ถ้ามีความถูกต้องเมื่อไร
มันจะหมดปัญหา ด้วยประการทั้งปวง เมื่อ
นั้น เมื่อมันมีความถูกต้อง

เพราะฉะนั้น ขอให้บูชาความถูก
ต้อง ในฐานะเป็นสิ่งสูงสุดกว่าสิ่งใด ขอให้

คำโดยที่ไม่ต้องกลัวใครโกรธ ไม่ต้องกลัว
พระเจ้าโกรธ ช่างหัวมัน พระเจ้ายังไม่ใช้
ความถูกต้อง พระเจ้ายังมีการประจบ
สอพลอต่อสมุนต่อบริวาร ยังมีการรับ
สินบน ยังมีเรื่องกามารมณ์เข้ามาแทรกแซง
ในคำว่า “พระเจ้า” ฉะนั้น คำว่าพระเจ้า
นี้มันยังไม่ใช่ความถูกต้องสูงสุด มันก็ใช้
คำว่า ความถูกต้อง ความถูกต้อง มันจึง
เรียกว่าความจริง เพราะมันยังใกล้ๆ เข้าไป
มาก แต่มันสู้ความถูกต้องไม่ได้ ความถูก
ต้องนี้มันไม่มีอะไรที่จะดำเนินได้ สักปรมาณู
หนึ่งก็ดำเนินไม่ได้ ถ้ามันมีความถูกต้อง ให้
พระเป็นเจ้าทั้งหลาย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
รวมกันในสากลโลก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
หรือพระเป็นเจ้า รวมกันทั้งหมดทั้งสิ้นใน

สากลโลกมันก็ไม่สูงสุดเท่าความถูกต้อง

ดังนั้น เราจึงอาศัยคำว่าความถูกต้อง
ของคำว่า *สัมมัตตะ* คือ พระพุทธเจ้าถูกต้อง
ต้อง พระธรรมถูกต้อง พระสงฆ์ถูกต้อง
ไม่ต้องเกี่ยวกับพระเป็นเจ้า ไม่ต้องเกี่ยวกับ
การรับสินบน ไม่ต้องเกี่ยวกับไอ้สิ่ง
สูงสุด สิ่งร้ายกาจที่สุดคือ “ความอโรยทาง
อายตนะ” หรือความอโรยทางความรู้สึกร
หรือความอโรยทางระบบประสาท

เดี๋ยวนี้ทุกคน ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้ง
หญิง ทั้งชาย มันต้องการความเอร็ดอโรย
ทางระบบประสาทอยู่ นั่นมันยังไม่ใช่ความ
ถูกต้อง มันเป็นช่องโหว่อย่างใหญ่หลวง
เพราะมันยังหลงบูชาความเอร็ดอโรยทาง

ระบบประสาทอยู่ พระเป็นเจ้าตามตำนาน
ตามอะไรต่างๆ ก็ยังมีการต้องเช่นสรวงบูชา
อ้อนวอนให้ถูกใจพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้า
ยังเลือกที่รักมักที่ชัง แล้วจะเอาความถูก
ต้องมาได้อย่างไร ต้องเอาคำว่า ความถูก
ต้อง ความถูกต้องคือ สัมมัตตะ สัมมัตตะ
ถ้าจะใช้คำว่า พระเป็นเจ้า ก็ต้องเป็น พระ
เป็นเจ้าสัมมัตตะ พระเป็นเจ้าสัมมัตตะ
พระเป็นเจ้าคือสัมมัตตะ คือความถูกต้อง
ความถูกต้อง แล้วก็มันไม่มีปัญหาอะไร

ท่านทั้งหลายคงจะเคยได้ยินได้ฟังคน
ที่เขากล่าวคำขอร้องบูชา อาราธนาว่า ขอ
ให้พระเป็นเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายใน
สากลโลก ผีसाงเทวดา ภูตผีปีศาจอะไร สิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงบันดาล

บันดาลให้ท่านทั้งหลายได้รับประโยชน์
อย่างนั้นอย่างนี้

นั่นเป็นความละเมอเพื่อฝัน ถ้ามัน
ไม่มีความถูกต้อง ต่อเมื่อมันมีความถูกต้อง
มันจึงจะเป็นความจริง ไม่ใช่ความละเมอ
เพื่อฝัน

เดี๋ยวนี้มันยังเป็นความละเมอเพื่อฝัน
มัวกล่าวเอาเอง มัวว่าเอาเอง มัวปรารถนา
เอาเอง มัวต้องการเอง กุต้องการความ
สวยงาม เอรีดอรรอย ความร่ำรวย สวยงาม
ความสุขความเจริญอะไรก็ตามเถอะ มัน
ล้วนแต่ความเอรีดอรรอยทางระบบประสาท
ทั้งนั้น

ฉะนั้นกล่าวได้ว่าพวกนี้เป็นขี้ข้า เป็น
ทาส เป็นขี้ข้าของความเอรีดอรรอยทาง

ระบบประสาทอยู่อย่างเต็มตัว อย่างเต็ม
ตัว มันจึงไม่รู้จักอะไร รู้จักแต่เพียงเรื่อง
เอรีดอรร้อยทางระบบประสาทที่เรียกว่า
“กามารมณ” พูดอย่างภาษาธรรมะ ตรงไป
ตรงมาก็เรียกว่า “กาม” เรียกว่า กามารมณ
ทำอะไรให้อร่อย หรือว่าย่น้ำไปกระชุ่ม
น้ำให้สนุกสักที มันก็อร่อย รู้สึกอร่อย
ทางระบบประสาท เอาไม้เลาะรั้ว แป๊กๆ
แป๊กๆ มันอร่อยทางระบบประสาทนี้เป็น
กามารมณ พวกหมอบีบลูกยางวัดความ
ดัน มันก็ยังคงต้องการความเอรีดอรร้อยทาง
กามารมณ เป็นอยู่อย่างนี้ ไปสังเกตดู
ให้ดีเถอะ มันยังมีความต้องการความ
เอรีดอรร้อยทางกามารมณ

คุณยายที่ต้องการชี้ฝั่งสีปากๆ สีปาก
อยู่เรื่อยๆ มันก็ต้องการความเอร็ดอร่อย
ทางอารมณ์ หรือ ทางกามารมณ์ หรือทาง
ความรู้สึกร่างกายระบบประสาท อะไรๆ ที่
มันจะให้สนุกสนานแก่ความเอร็ดอร่อย
ทางระบบประสาทก็เรียกว่า “กาม หรือ
กามารมณ์” ได้ทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นมันไม่ใช่ความถูกต้อง มัน
ไม่ใช่ความถูกต้องอย่าไปเอาของมันเลย จง
ไฝหาแต่ความถูกต้อง ความถูกต้อง แต่มัน
ไปสูงสุด สูงสุดปฏิบัติยาก เช่น คนโง่ปฏิบัติ
ไม่ได้ ไอ้แรด ทั้งหลายมันฟังไม่ถูก คำว่า
“ความถูกต้อง” นั้น ไอ้แรดทั้งหลายมัน
ฟังไม่ถูกว่า ความถูกต้องมันอยู่ที่ตรงไหน
เมื่อมันไม่มีการตามใจตัว ก็มีความถูก

ต้อง พุดให้ลึกซึ่งตามแบบของธรรมะ
ก็ว่ามีความว่างจากอารมณ์ *ว่างจาก*
อารมณ์ ไม่มีอารมณ์รัก ไม่มีอารมณ์โกรธ
ไม่มีอารมณ์เกลียด ไม่มีอารมณ์กลัว ไม่มี
อารมณ์ตื่นเต้น ไม่มีอารมณ์อิจฉาริษยา
ไม่มี ความอาลัยอาวรณ์ ไม่มี ความหึงความ
หวง อะไรต่างๆ ร้อยแปดอารมณ์นี้ มัน
ไม่มี ไม่มีอารมณ์ใดๆ ที่เป็นไอ้ความรู้สึก
อรร้อยของระบบประสาทแล้วก็เรียกว่า
ไม่มีอารมณ์ นี่คือการถูกต้อง ชีวิตนี้อยู่
ด้วยความถูกต้อง ว่างจากความผิดพลาด
โดยประการทั้งปวงแล้วมันไม่มีทางที่จะ
ทำอะไรผิด มันไม่มีความผิดพลาดทั้งระบบ
question หรือ ระบบ *problem* นี้แปล
เอาเองว่า พอจะว่าได้ว่ามันไม่มีคำถาม และ

มันไม่มีปัญหายุ่งยาก ถ้า *question* มันยังมีคำถาม *problem* มันยังมีปัญหายุ่งยาก ถ้ามันไม่มีสิ่งเหล่านี้ มันก็เป็นความถูกต้อง ขอให้สนใจจนรู้สึกเป็นห่วง ในการที่โลกมันยังไม่มี ความถูกต้อง การศึกษา ยังเป็นการคบเด็กสร้างบ้านเฮโลสารพัดตามประสาเด็กๆ ยังเป็นหมาหางด้วนคือไม่ครบถ้วน ไม่ครบถ้วนกระบวนการ ความไม่มีความถูกต้อง มีแต่ความเอร็ดอร่อยของระบบประสาท มุ่งหมายแต่ความเอร็ดอร่อยของระบบประสาท ไม่มีความถูกต้อง มันก็ยังเป็นหมาหางด้วน

ฉะนั้นขอให้เว้นการศึกษาหมาหางด้วนและการศึกษาชนิดที่เป็นการคบเด็กสร้างบ้าน ยังคบเด็กสร้างบ้านนี้อยู่เสียให้

หมดจดสิ้นเชิง สะสารให้ได้พบความจริง
ของการที่มีการศึกษาที่เป็นความถูกต้อง
เป็นความถูกต้อง เป็นความถูกต้อง ไม่มี
ปัญหาอะไร

ขอย้ำอีกครั้งและย้ำเรื่อยไปว่า จงสนใจ
ในคำพูดว่า *สัมมัตตะ สัมมัตตะ สัมมัตตะ*
ซึ่งเป็นคำของพระพุทธเจ้าเองตรัสไว้ว่า
อย่างนี้ ว่า “**ความถูกต้อง ความถูกต้อง
ความถูกต้อง**” จะพูดกันสักกี่ล้านๆ ครั้งมัน
ก็อยู่ที่คำว่า “**ความถูกต้อง**” มันสูงสุดกว่า
สิ่งใด มันสูงสุดกว่าความดี สูงสุดกว่าความ
ได้ สูงสุดกว่าความเอร็ดอร่อยหรืออะไรๆ
ที่มันเป็นเรื่องของ “**ความโง่**” ถ้ามันยังมี
ความโง่ มันไม่มีความถูกต้อง *หมดความโง่*
แล้วมันจึงจะมีความถูกต้อง

ขอให้ท่านทั้งหลาย ทั้งปวงพิจารณา
ดูด้วยข้อถ้อยคำตามที่อาตมาเสนอมาว่า
“ความถูกต้อง” หรือ “สัมมัตตะ สัมมัตตะ”
ว่าจะมีความสำคัญอย่างไร สำคัญแก่นมนุษย์
อย่างไร จงสนใจที่จะต้อนรับเอาไป คือรับ
ปฏิสันถารของอาตมาด้วยคำว่า “สัมมัตตะ
สัมมัตตะ” “ความถูกต้อง ความถูกต้อง”
ไปจัด ไปกระทำทุกสิ่งทุกอย่างต่างๆ ไม่
ยกเว้นอะไรให้เป็นความถูกต้อง ความถูก
ต้องถ้ารวมกันหมดเรียกว่า “ไภวฉลยธรรม”
แปลว่า ความถูกต้องของธรรมะทั้งหมด
ทั้งสิ้น

ไภวฉลยะ หรือ ไภวฉลย์ แปลว่า ทั้งหมด
ทั้งสิ้น ไภวฉลยธรรม แปลว่า ธรรมะทั้งหมด
ทั้งสิ้น ก็คือความถูกต้องไม่มีอะไรเหลือนอก

ไปจากนั้น มันมีอยู่แต่ความถูกต้อง ความ
ถูกต้อง

เพราะฉะนั้น ขอให้มีความถูกต้อง
ของธรรมะทั้งหมดทั้งสิ้นทั้งปวงที่เรียกว่า
“ไภวฉลยธรรม” นี่คือความถูกต้องที่พูดเป็น
คำเดียว เป็นศัพท์เป็นแสงหน่อย ไพเราะ
หน่อย แต่เอาเถอะ ขอเอาแต่คำว่า ความ
ถูกต้อง ความถูกต้อง คำเดียวก็พอแล้ว ไม่มี
การศึกษาหมาทางด้วน ไม่มีการศึกษาชนิด
ที่เป็นการคบเด็กสร้างบ้าน ทำอะไรสำเร็จ
ประโยชน์ พิสูจน์อยู่ได้ในตัวว่าเป็นไปเพื่อ
ความดับทุกข์ เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อความ
เยือกเย็น และเป็นประโยชน์ สงบสุขเยือก
เย็นและเป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่มาสู่
สถานที่นี้ มาพูดจากันด้วยเรื่องธรรมะ และ
อาตมาได้ต้อนรับท่านทั้งหลายด้วยธรรม
ปฏิสันถารรู้สึกพอใจอย่างยิ่ง รู้สึกว่าได้ทำ
สิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุด มีค่าสูงสุด คือให้
ได้ยินได้ฟังคำว่า “ถูกต้อง” คำว่า “ความ
ถูกต้อง” จงประพฤติปฏิบัติให้เป็นความถูก
ต้อง ความถูกต้อง ซึ่งเหนือคำพูดใดๆ ซึ่งถือ
กันว่า “มีค่าสูงสุด”

ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า พระเป็นเจ้าทั้ง
หลายทั้งปวง ภูตผีปีศาจ ผีसाงเทวดา
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกนี้รวม
กันแล้ว รวมกันหมดทั้งโขยง แล้วมันก็ยัง
ไม่มีค่าสูงสุดเท่ากับคำพูดเพียงคำเดียว
ว่า “ความถูกต้อง ความถูกต้อง” คือ

“สัมมัตตะ สัมมัตตะ สัมมัตตะ” ความถูกต้องของพระพุทธเจ้า

นี่ก็ได้กล่าวมาเป็นเวลาสมควรแก่
เร็วแรงที่จะพูดจาแล้ว ต้องขอยุติการ
บรรยาย ว่าให้ท่านทั้งหลายจงสมาทาน
สมาทานคือถือเอาอย่างดี อย่าถือเอาด้วย
กิเลส ตัณหา อุปาทาน ถือเอาอย่างดีด้วย
สติปัญญาอันสูงสุดว่า “ความถูกต้อง ความ
ถูกต้อง ความถูกต้อง” และเจริญอกงาม
อยู่ด้วยความถูกต้องอันแท้จริงนี้อยู่ ตลอด
ทุกทีพาราตริกกาลเทอญ

ขอยุติการบรรยาย.

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๓ ประกอบด้วย

๑. ความสุขปีใหม่...กึ่งให้ดีกว่าปีเก่า
๒. เป้าหมายชีวิตและสังคม
๓. อุดมคติของโพธิสัตว์
๔. ยอดแห่งความสุข
๕. การเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง
๖. วิปัสสนาระบบลัดสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป
๗. ทำบุญ ๓ แบบ
๘. แม่คือผู้สร้างโลก
๙. บุตรที่ประเสริฐที่สุด
๑๐. การดำรงจิตไว้อย่างถูกต้อง
๑๑. ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง
๑๒. ดอกสร้อยแสดงธรรม ๒๔ ฉากของชีวิต

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๔ ประกอบด้วย

๑. ชีวิตใหม่เมื่อปีใหม่
๒. ความรักผู้อื่น
๓. โลกบ้าหรือธรรมะบ้า
๔. การชนะโลก
๕. อริยมรรคมีองค์แปด
๖. การศึกษาและการรับปริญญาในพระพุทธศาสนา
๗. วิธีทำสมาธิเบื้องต้น
๘. สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ
๙. อิศราภาพหรือเสรีภาพในทางธรรม
๑๐. การเมืองเรื่องศีลธรรม
๑๑. ปัญญาดีกว่าศาสตราวุธ
๑๒. ผู้ทรงเปิดให้สัตว์โลกเห็นทั่วกันหมด

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๕ ประกอบด้วย

๑. การมีอายุครบรอบปี...เป็นเช่นนั้นเอง
๒. สิ่งที่เป็นคู่ชีวิต
๓. มาฆบูชา วันนี้เป็นการกระทำเพื่อบูชาพระอรหันต์
๔. ความถูกต้องของการศึกษา
๕. ความหมายและคุณค่าของคำว่า "ลืออายุ"
๖. การทำงานนั้นคือการปฏิบัติธรรม
๗. เศรษฐศาสตร์ของชาวพุทธ
๘. พระธรรมในทุกแห่งทุกมุม
๙. มีอชวาทำบุญอย่าให้มีอชวายรู้
๑๐. ปวารณา คือเครื่องหมายแห่งคนดี
๑๑. ประโยชน์ของความกตัญญู
๑๒. ภูมิต่าง ๆ และแนวครองชีวิต

กสิกรรม ฉบับพิเศษ
พระพรหม อริสงครัมภ์

BIA BOOK Club

สวนโมกข์กรุงเทพ

บริการ
จัดส่งหนังสือ
ทางไปรษณีย์
ทั่วประเทศ

[email bookclub@bia.or.th](mailto:bookclub@bia.or.th) • facebook.com/bookclub.bia

facebook.com/buddhadasaarchives

สอบถาม ฦกภัทร เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

โทรศัพท์ ๐.๒๙๓๖.๒๘๐๐ ต่อ ๗๑๐๘ • โทรสาร ๐.๒๙๓๖ ๒๙๐๐

กิจกรรมของสวนโมกข์กรุงเทพ

การบริหารงานทางธรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมในธรรมในหลากหลายลักษณะ อาทิ ทำเอง ร่วมมือกันทำ และธรรมภาคีทำให้ ทำขึ้นภายในและภายนอกทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำและทำเป็นครั้งคราว โดยกิจกรรมบางส่วนที่เกิดขึ้นภายในประกอบด้วย ดังนี้

การเจริญสติภาวนา : สวดมนต์ทำวัตรและเจริญจิตตภาวนา ทุกวัน เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. • สมาธิภาวนา ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. • อานาปานสติภาวนากับพุทธทาสภิกขุ โดยกลุ่มอยู่เย็นเป็นประโยชน์ ทุกวันพุธ, พุธที่สิบตี เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น. • เจริญสติแบบเคลื่อนไหว ทุกวันเสาร์, อาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. • วันแห่งสติกับชาวคณะหมู่บ้านพลัมประเทศไทย ทุกวันเสาร์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน เวลา ๐๗.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

การบริหารเพื่อจิตตภาวนา : โยคะในสวนธรรม โดยสถาบันโยคะวิชาการ • โยคะภาวนากับชีวีตสิกขา โดยครูดล เครือข่ายชีวีตสิกขา • อานาปานสติกับไทเก๊ก โดยคณะครูสุพล โล่ห์ชิตกุล • สมหายใจ ดนตรีชีวีต โดย อ.ดุขฎิ พนมยงค์

อบรมเพื่อพัฒนาชีวิต : สวนโมกข์เสวนา • เพลินธรรม นำชม • ธรรมนิทรรศการ เป็นต้น

สาระธรรมบันเทิง : ดูหนังหาแก่นธรรม ทุกวันอาทิตย์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๑๗.๐๐ น. • เพลินเพลงในสวนธรรม

ธรรมะใกล้มือ

- สมัครรับ SMS ข้อธรรมฟรี เฉพาะเครือข่าย AIS
กด *455233300 แล้วกดโทรออก
- ธรรมะ “Twitter” ที่ www.twitter.com/buddhadasa
- ธรรมะดีดี (D³) รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรม”
www.facebook.com/buddhadasaarchives
www.facebook.com/bookclub.bia
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th
www.life-brary.com
- แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ทั้ง iOS และ Android
 - BIA Dhamma eTravel : เที่ยวทั่วไทยให้ถึงธรรม
เปิดพื้นที่ธรรมในหัวใจสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมือใหม่
 - BIA Meditation : สงบจิต พินิจ ภาวนา
สัมผัสสมาธิกับการดับเสียงธรรมชาติ

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

- ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ
- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังธรรม ตักบาตรแบบครั้ง
พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมหรสพเพื่อปัญญา

"ความถูกต้อง" มัน
สูงส่งกว่าสิ่งใด มันสูงส่งกว่า
ความดี สูงส่งกว่าความดี สูงส่ง
กว่าความเอร็ดอร่อยหรืออะไรๆ ที่มัน
เป็นเรื่องของ "ความโง่" ถ้ามันยัง
มีความโง่ มันไม่มีความถูกต้อง
หมดความโง่แล้วมันจึงจะมี
ความถูกต้อง